

Film fra øst

Årets Film fra Sør-festival byr på mange smakebiter fra øst, ikke minst Japan. Men en klar favoritt er møtet mellom magisk realisme og gotisk litteratur i den brasilianske filmen *Southwest*.

Film. Høsten er her og storbyfestivalene står for tur. For 22. gang arrangeres festivalen Film fra Sør (FFS) i Oslo, denne gang mellom 4. og 14. oktober.

Fra 17. - 24. oktober kommer verdens beste filmer til Bergen, for 13. gang på rad, hvor det er duket for Bergen internasjonale filmfestival (BIFF).

Hjernene bak FSS har reist verden rundt for å hente filmer som har gjort lykke i eget land, og de presenterer i år 82 filmer i ulike konkurrerende og ikke-konkurrerende kate-

gorier. Filmene, med opphav fra Asia, Afrika, Latin-Amerika og Midtøsten, er ventet sammen med oppimot 20 internasjonale gjester.

Noen filmer er faktisk udødelige, og festivaler som Film fra Sør bidrar til å blåse liv i klassikere.

det mektige filmlandet representert med to bidrag til hovedkonkurransen.

Spennet i filmene er da også stort, og rent stilistisk utgjør nok *A Diary of Chuji's Travels*

Publikum kan blant annet glede seg til en bolk med animefilmer, samt et tilbakeksuende blikk på det innflytelsesrike studioet Nikkatsu. I tillegg er

og *Metropolis* ytterpunktene: Førstnevnte er en stumfilm fra 1927, regissert av Daisuke Ito, mens sistnevnte er en animeversjon av Fritz Langs tyske ekspresjonistklassiker av samme navn, regissert av Rintaro i 2001.

Det skal mye til å ikke øyne en viss utvikling på disse 74 årene, i hvert fall når det

Omtalte filmer.

A DIARY OF CHUJI'S TRAVELS
Regi: Daisuke ITÔ
Eventyr / Sci-Fi
Japan
1927

YATTERMAN
Regi: Miike Takashi
Action/ komedie
Japan
2009

THE WARPED ONES
Regi: Koreyoshi Kurahara
Drama
Japan
1960

POST TENEBRAS LUX
Regi: Carlos Reygadas
Drama
Mexico, Frankrike, Nederland, Tyskland
2012

MANGA: Den japanske filmen *Wolf Children* er et varulvdrama fra den japanske landsbygda som bryter de fleste sjangerkonvensjoner. FOTO: FFS

gjelder teknikken, samtidig som det ligger en viss poesi i at Langs original kom ut samme år som den nevnte stumfilmen. Noen filmer er faktisk udødelige, og festivaler som Film fra Sør bidrar til å blåse liv i klassikere fra Asia, Afrika og Latin-Amerika. Det er også like spennende hvert år å se etter nye geni-

streker.

Nikkatsu

Nikkatsu er Japans eldste aktive filmselskap, og de feirer i år hundre år. Ifølge Dick Stegewerns, førsteamanuensis ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk ved Uni-

versitetet i Oslo, kan deres historie best beskrives som en berg-og-dalbane der kunstneriske og økonomiske suksesser har gått hånd i hånd med konkurser og skandaler.

Til å begynne med lagde man helst period filmer, forteller han, og de tidlige stumfilmene var vanligvis historiske samuraidrama-

RENT-A-CAT
Regi: Naoko Ogigam
Drama/komedie
Japan
2012

HEADSHOT
Regi: Pen-Ek Ratanaurang
Krim/drama/thriller
Thailand, Frankrike
2011

CHILDREN WHO CHASE LOST VOICES FROM DEEP BELOW
Regi: Makoto
Eventyr/ Drama/ Animasjon
Japan

MEKONG HOTEL
Regi: Apichatpong Weerasethakul
Drama
Thailand/Storbritannia
2012

«MultiCoolturelt» i Nord

Film fra Sør presenterer det nye skandinaviske samarbeidet «MultiCool Nord» i høst. Talerøret er tilrettelagt for filmregissører med transnasjonale røtter.

OMTALT AV HÅKON HOLO DAGESTAD tips@nytid.no

Prosjekt. Filmfestivalen Film Fra Sør (FFS) ser nå til regissører fra nord. «MultiCool Nord» lanseres som et film- og debattprosjekt på tvers av skandinaviske landegrenser. Prosjektet er nytt av året, og har en spesiell tanke bak.

– Ett av hovedmålene med dette prosjektet er å gi de personlige og genuine historiene et talerør, sier prosjektleder Per Eirik Gilsvik.

Det startet med en invitasjon fra Antirasistiske Filmdager i Malmø og Salaam Film og Dialog i København. Etter en tung utvelgelsesprosess sitter staben klar med et balansert filmprogram. Tre dokumentariske filmer, og tre spillefilmer.

– De nøye utvalgte filmene skal belyse uvante vinkler, forklarer kunstnerisk leder Lasse Skagen.

Alle er de laget av regissører med bakgrunn fra to kulturer. Erfaringene fra det

tokulturelle livet bereder grunnen for spennende perspektiver, og regissørenes filmatiske grep er vidt forskjellige.

– Publikum kan vente seg innblikk i livshistorier som ikke serveres for ofte, forklarer prosjektleder Gilsvik.

Dette innebærer alt ifra sterke dokumentariske krigshistorier til poetiske og sjarmerende hverdags historier.

Personlig og kulturell identitet

Det vil serveres avvæpnende øyeåpnere, inn i skjulte og uforgjatte historier, formidlet av de som lever med opplevelsene sine her i Skandinavia. Det skal gis et synlig ansikt til nye generasjoners utfordringer, som sønner og døtre av innvandrere. Utfordringene går ofte i slektsledd.

Filmene dreier seg i stor grad om personlig og kulturell identitet, og om mellommen-

neskelige relasjoner. En fraværende far eller mor, kjærlighet og vennskap. Altså temaer som i grunnen er like de vi vanligvis ser, men i MultiCool Nord-filmene er ofte historienes bakteppe tøffe og eksistensielle.

David Herdies Geriljasønnen er et godt eksempel. Hvordan er det å ha geriljakrigere som foreldre? For en sønn som er oppvokst i Sverige uten faren og moren, er svarene livsviktige: Både for å selv kunne gripe meningen bak foreldrenes fravær og for å vite hvem han er sønnen til.

Slike temaer er velkjente, men inngår i en enda sterkere sammenheng når fraværets grunn er krig, og ikke overtidsjobbing i et hektisk advokatfirma.

Helle Hansens *Ordet fanger* (2012) representerer et sterkt innblikk i det politiske ordskiftet i Danmark. Hennes dokumentar gir perspektiv til vår egen integrasjons- og

Omtalt.

ORDET FANGER
Regi: Helle Hansen
Danmark, 2011

ALMANYA
Regi: Yasemin Samdereli
Tyskland, 2011

MY BROTHER THE DEVI
Regi: Sally EL Hosaini
Storbritannia, 2012

RABAT
Regi: Victor Ponten, Jim Taihuttu
Nederland, 2011

er. Etter krigen satset man på 1960-tallet på fransk- og amerikanskinspirert krim, og på 1970-tallet kom den såkalte «Roman Porn»-epoken, som tross en del nakenhet ikke helt holder hva den lover.

I dag lages det blant annet «glossy fantasy», som man kan se i den heller slitsomme kultfilmen *Yatterman* (Takashi Miike, 2009). Men Film fra Sør har heldigvis lagt mest vekt på *film noir*-klassikere fra 60-tallet. De mest interessante i så måte er nok

The Warped Ones (Koreyoshi Kurahara, 1960) og *Branded to Kill* (Seijun Suzuki, 1967).

Førstnevnte er en actionfilm som har mye til felles med Jean-Luc Godards samtidige

Anime har gjerne høstet oppmerksomhet i den vestlige verden for filmer og serier med et ganske «voksent» innhold.

Breathless (À bout de souffle) fra 1960, men her er også mye originalt: Ikke minst en fabelaktig kameraføring, glitrende tilpasset jazzmusikk og en ekstremt god, om enn foruroligere, rolleprestasjon av Tamio Kawachi.

Akira, som karakteren hans heter, er en vanekriminell med en energi og appetitt som nærmest drypper av kinolerretet når han sitter i bar overkropp og slafser i seg mat. Erotisk er det også, men på en heller ekkel måte, og Akira gjør seg etter hvert

DEBATT: «Jeg tror, som så mange andre Fremskridtsfolk, at Vorherre havde en mening med at anbringe pingviner på Sydpolen, zebraer i Afrika og dansker i Danmark». Dette sitatet er en av mange som den danske dokumentarfilmskaperen Helle Hansen har samlet i *Ordet fanger* (2012), som vises i forbindelse med det nystartede prosjektet «MultiCool Nord», der FFS rettersøkelyset mot det flerkulturelle Skandinavia. FOTO: FFS

innvandringsdebatt. Stadig mer ekstreme uttrykk har fått rofeste inn mot sentrum av politikken.

Ordet Fanger innledes med et retorisk poeng av Victor Klemperer, en jødisk litteraturprofessor som opplevde virkningen av Hitler-Tysklands propagandaapparat. Sitatet handler om at ord kan inneholde små doser av gift. Giftens virkning merkes ikke i øyeblikket, men kan gjøre oss syke på lengre sikt.

Ekstremismens uttrykk

Filmen tar et historisk perspektiv, satt sammen av tallrike klipp, som synliggjør en rystende utvikling basert på fremmed-

hat og språkets makt.

Helle Hansen viser at i løpet av de siste 25 årene har ordskiftet i den danske innvandringsdebatten endret seg betraktelig.

Det skal gis et synlig ansikt til nye generasjoners utfordringer, som sønner og døtre av innvandrere.

Holdninger som tidligere var forbeholdt den ytre høyrefløyen, har nå blitt stuerene standpunkter hos den bredere politiske allmennheten.

Storproduksjonene *Almanya* (2011), *My Brother the Devil* (2012) og *Rabat* (2011) byr

på mye humor og varme, men også de nære familie- og vennskapsbåndene som oppstår under vanskelige omstendigheter.

Visningen av filmene vil utgjøre grunnlaget for debatten om innvandring og integrering under filmprosjektet. Diskusjoner om filmtemaene skal skje fortløpende i takt med filmprogrammet. Regissørene stiller til diskusjon i etterkant av filmene. Det samme gjør en retorikkprofessor og talsmann for Arbeiderpartiet, Frp, Antirasistisk senter og De Grønne.

– MultiCool Nord er en fornuftig plattform å bruke for å diskutere et så vanskelig tema, avslutter kunstnerisk leder Lasse Skagen. ■

skyldig i en voldtekt.

Branded to Kill er en actionfilm om et par leiemordere. Dick Stegewerns ved Institutt for kulturstudier og orientalske språk forteller at innspillingen av denne filmen direkte forandlediget regissør Seijun Suzukis fall:

– Dette er en «superkul» film som tar det stilistiske potensiale i denne sjangeren helt til det ytterste. Handlingen er følgelig underordnet, faktisk i en så stor grad at direktøren ikke forsto noe av hva regissøren ville, og ga

ham sparken, forteller Stegewerns.

I dag ruver *Branded to Kill* som en av Suzukis mesterverk, og filmen har internasjonal status som en kultklassiker.

Anime

Anime, eller japansk animasjonsfilm, er en enorm industri med tette bånd til den japanske tegneseriebransjen, såkalt manga. Det forklarer Hans Ivar Stordal, anime-entusiast og tidligere mangaredaktør.

Anime har gjerne høstet oppmerksomhet i den vestlige verden for filmer og serier med et ganske «voksent» innhold, som tung dialog, grafisk vold, seksuelle temaer og mange ambisiøse sci-fi- eller action-konsepter. Dette er fordi verken anime eller manga ses på som rene barnemedier i hjemlandet, og det er også tradisjon for å vise animasjon for voksne på nattlige sendeflater på TV.

Tradisjonelt har anime stort sett, med noen hederlige unntak, vært preget av bil-

FILM FRA SØR FILMS FROM THE SOUTH

lig og rask animasjon. Imidlertid har japanerne i stor grad perfektionert kunsten med å tyne mest mulig effektiv animasjon ut av hver krone.

– *Metropolis* er et visuelt og fargerikt fyrverki av en film som låner nesten like mye av Fritz Langs stumfilm som av Osamu Tezukas manga, som den egentlig bygger på, fortsetter Stordal.

– Historien er såpass enkel at den etter min mening fungerer best som en pastisj over 1940- og 50-tallets science fiction, ikke minst på grunn av Tezukas svært karikerte karakterer. Likevel behandler den lettbente filmen store temaer på en overraskende sofistisert måte, ikke minst klasseteori, pluto-kрати og mulighet for fredelig samekistens på tross av ulikheter. Filmen er også svært severdig for sitt fantastiske jazz-soundtrack, ikke minst et uforglemmelig musikalsk klimaks, sier Stordal.

Hovedprogrammet

Når det gjelder hovedkonkurransen knytter det seg nok størst forventninger til den meksikanske Film fra Sør-favoritten Carlos Reygadas, hvis bidrag til årets festival, *Post Tenebras Lux* (2012), ikke har vært tilgjengelig for norske seere ennå. Ellers består listen av en litt pussig blanding av actionfilm og humor. Tre av de ti konkurrerende regissørene

ANIME: Den japanske *Metropolis* er en dystopisk anime om byen med samme navn, hvor arbeiderklassen består av roboter, og makten sitter hos menneskene. FOTO: FFS

Film fra Sør

- Stiftelsen Film fra Sør har siden 1991 fokusert sitt arbeid rundt filmer, filmskapere og andre kulturuttrykk fra Asia, Afrika, Midtøsten og Latin-Amerika
- Stiftelsen kombinerer idealisme med en profesjonell tilnærming og fremmer verdier som toleranse, åpenhet og respekt.
- Den internasjonale filmfestival Film fra Sør arrangeres i Oslo hver høst i oktober måned, i år fra 4.-14. oktober.
- Det deles ut tre priser under festivalen: Hovedprisen «Sølvspeilet», «Publikumsprisen» kåres av festivalpublikumet, mens «DOK:SØR-prisen» går til den beste dokumentarfilmen.
- I tillegg arrangeres en rekke arrangementer resten av året. Dette inkluderer flere før-premierer, samt filmfestivalen Arabiske filmdager.

besøker festivalen, nemlig Faozi Bensaidi fra Marokko, Pen-Ek Ratanaurang fra Thailand og Andrés Wood fra Chile.

Førstnevnte har tidligere fått vist den lekne *WWW: What a Wonderful World* (2006) på Film fra Sør, men i år kan man se alle hans tre filmer. Jeg kan imidlertid ikke se at hans *Death for Sale* (2011), om en ung, halvkriminell mann som lar seg lede bort fra sine to venner av en prostituert, kan nå opp. Det samme må jeg dessverre si om Ratanaurangs *Headshot* (2011), som etter min mening er en temmelig ordinær actionfilm om en leiemorder på flukt.

Chilenske Andrés Woods *Violeta Went to Heaven* (2011) baserer seg på livet til sangerinnen Violeta Parra (1917-1967), en kjent skikkelse i hjemlandet. Parra blir framstilt som et fyrverkeri av en kvinne: En dyktig og produktiv sanger og kunstner, men noe nær bipolar av gemytt.

Dessverre skjemmes denne portrettfilmen av ujevne skuespillere og dårlig klipping, men Parra selv var såpass interessant at filmen allikevel er verdt å se. Men om noen skulle vippe Reygadas av tronen, måtte det være egyptisk-britiske Sally El Hossainis *My Brother the Devil* (2012), som er et realistisk portrett av et arabisk brødrepår i Hackney på Londons østkant.

Filmen har et knippe meget gode rolleprestasjoner, ikke minst av lillebroren. Ellers kunne animasjonsfilmen *Wolf Children*, *Rain and Snow*, regisset av japanske Mamoru Hosoda (2012), være en outsider. Dette er en vakker «fantasy» om to søsken med en noe spesiell, stort sett fraværende far, og som senere velger hver sin vei videre i livet, for å si det forsiktig.

Japans andre bidrag, den lettbente *Rent-*

a-Cat (Naoko Oigami, 2012), står og faller på om man besitter en kompatibel sans for humor. Som så mange andre japanske filmer handler denne om urban ensomhet, men altså på en ikke så veldig dyster måte.

«Multicool Nord»

Mot slutten av fjorårets Film fra Sør gikk det fram at festivalledelsen ønsket å forandre festivalens profil noe: Først og fremst skulle det legges mer vekt på sjangerfilm – altså horror- og zombiefilmer og andre – på bekostning av de tyngre dramaene. Dette grepet har man gjennomført i og med årets program, og i tillegg er det funnet plass til en rekke bidrag om minoriteter i Europa innen serien «Multicool Nord».

Dette samlede fokuset – altså Japan, Eu-

TEFT: Brasilianske *Sudoeste*, eller «Sørvest» på norsk, er en merkelig spøkeshistorie, iscenesatt med et fotoarbeid som hører hjemme i historiebøkene. FOTO: FFS

ropa og sjangerfilm – er etter min mening ikke helt i samsvar med det jeg oppfatter som festivalens ånd. De europeiske minoritetene føler jeg får mye mediedekning generelt, og selv om japansk filmkunst er at høy kvalitet, så er det mye av dette som har paralleller i vestlig filmkunst, og derfor er gjenkjennelig.

Ens forhold til sjangerfilm er selvsagt et spørsmål om smak, men om dette er en

utvikling som gjøres permanent, er jeg redd for at disse filmene vil fortrenge mange av de behagelige overraskelsene som Film fra Sør har skjemt oss bort med i lengre tid.

Nå har mine favoritter fra de siste års pro-

grammer til dels vært nettopp de tunge dramaene, som fjorårets iranske suksess *Nader og Simin* (2011), i tillegg til eksempelvis de langsomme, filosofiske filmene til en annen japaner, Hirokazu Kore-eda.

Videre lar jeg meg lettest fascinere av de kunstnerisk sett mest ambisiøse filmene, de som er laget av regissører som tilsynelatende bryr seg mer om hvor langt de kan strekke film-

mediet, enn hva publikum måtte synes om resultatet. Her fins det dog en del å ta av også i årets program: både anime-filmen *Children who Chase Lost Voices from Deep Below* (2011), samt *Mekong Hotel* (2012)

og min egen store favoritt fra årets program, brasilianske *Sudoeste* eller *Southwest* (2012) av Eduardo Nunes.

Southwest er en mørk film med kronglete kronologi som åpner for tolkninger. Filmen henter sin handling fra det brasilianske sumplandet, og hovedpersonen er en kvinne som ser tilbake på livet sitt. I mine øyne skrider filmen fram både lineært og sirkulært: Livet går sin gang, men kvinnen returnerer stadig til minnene, særlig en enkelt traumatisk opplevelse.

Her har man virkelig funnet den rette balansen i å gjengi stemningen: Ikke for mye spillfakterier, ikke for mye handling, akkurat det rette lys, landskap og tempo. Dette er nok festivalens beste film, og den bør få mange seere og pris med seg hjem. ■

Southwest er en mørk film med kronglete kronologi som åpner for tolkninger